

GRIJP DIE KANS!

ZES AANBEVELINGEN

AAN PROVINCIES

EN GEMEENTEN

OM MEER KWALITEIT

VAN HET GROEN

ROND DE STAD TE

KUNNEN REALISEREN

EEN GROENE JAS VOOR DE STAD

Met de Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening en het Tweede Structuurschema Groene Ruimte is de (her)inrichting van de groene gebieden rond steden echt op de politieke agenda gekomen. Met de aanduiding 'groen' wordt in deze brochure bedoeld op landschappelijk waardevolle gebieden, natuur en water. Provincies en gemeenten staan voor de uitdaging de uitbreiding en de verbetering van het groen rondom de steden in praktijk te brengen.

Verscheidene maatschappelijke organisaties, waaronder Stichting Natuur en Milieu en de 12 provinciale Milieufederaties, zetten zich in om de steden en de groene omgeving van steden aantrekkelijker te maken. De behoefte van burgers aan recreatiemogelijkheden in de directe woonomgeving is groot. Daarom pleiten wij voor gelijkwaardigheid van enerzijds de bescherming en de ontwikkeling van het groen in stedelijke gebieden en anderzijds de ontwikkeling van het 'rood' (bebouwing en infrastructuur). Om dat te bereiken zoeken wij samenwerking met de overheid en het bedrijfsleven.

In deze brochure geven wij praktische aanbevelingen. Essentieel is dat de overheid alleen toestemming geeft voor nieuwe stedelijke ontwikkelingen, als de realisatie van het groen goed geregeld is. Bij het wijkgebonden groen gaat het om een minimum inspanning die wordt verdisconteerd in de totale plankosten. Maar het is ook noodzakelijk om private partijen te verleiden extra in het groen te investeren. Als het bedrijfsleven profijt heeft van het groen, zal het deze bereidheid hebben. Zeker als de overheid het investeren in ruimtelijke kwaliteit aantrekkelijk maakt door ook een duit in het zakje te doen.

EVENWICHT TUSSEN STAD EN LAND

In de Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening zijn "bundelingsgebieden" op kaart aangegeven. Deze omvatten grofweg alle stedelijke concentraties met omliggende gebieden. Provincies en kadenwetgebieden moeten, in samenwerking met gemeenten structuurvisies opstellen voor de bundelingsgebieden. De opgave is het vinden van noodzakelijke uitbreidingsruimte voor steden én het verhogen van de kwaliteit van de groene ruimte (natuur, landschap, water, recreatie). Een evenwichtige benadering van stad en land is dus geboden. Het verleden leert dat de ontwikkeling van de stad en de groene omgeving vaak niet gelijkwaardig plaatsvond. Uitbreiding van de stad kreeg voorrang boven de inbedding van de stad in de groene omgeving. Dit kan en moet nu anders!

ZES AANBEVELINGEN

DE ZES AANBEVELINGEN

ZIJN VOORAL BEDOELD

VOOR BESTUURDERS

EN POLITIEKE

VERTEGENWOORDIGERS

VAN PROVINCIES EN

GEMEENTEN.

1 WERK VAN BUITEN NAAR BINNEN

Laat het behoud en de ontwikkeling van groen in de omgeving van het stedelijk gebied de situering bepalen van nieuwe ontwikkelingen in de vorm van woningen, bedrijven en andere economische activiteiten in het buitengebied.

In de praktijk wordt nog vaak ‘van binnen naar buiten’ gewerkt. Eerst vindt besluitvorming plaats over de ruimteclaim van rood; er wordt gekeken waar in het buitengebied deze claim het beste gehonoreerd kan worden. Vervolgens blijkt er voor het groen rond de stad geen geld en ruimte gereserveerd: een gemiste kans!

2 PAS DE LAGENBENADERING TOE

Laat de lagenbenadering aan de basis staan van elke ruimtelijke visie en een rol spelen bij de prioritering als er keuzes worden gemaakt over de locaties van de functies.

De lagenbenadering die de Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening beschrijft, geeft inzicht in de meest gewenste situering van ruimtelijke functies. Deze benadering onderscheidt drie lagen bij de ruimtelijke inrichting: ondergrond, netwerken en occupatie. Een goede situering van ruimtelijke functies wordt bereikt als de situering van kwetsbare functies (natuur, water en bodem) en van moeilijk verplaatsbare functies (infrastructuur) zoveel mogelijk sturend zijn voor de situering van andere functies die minder plaatsgebonden zijn (wonen, bedrijvigheid).

3 BETREK MAATSCHAPPELIJKE ORGANISATIES

Laat maatschappelijke organisaties en private partijen een actieve rol spelen bij zowel de ontwikkeling als de uitvoering van het beleid.

Plannen die draagvlak hebben bij natuur- en milieuorganisaties, verzanden niet in juridische procedures. Bovendien zullen maatschappelijke organisaties een belangrijke rol vervullen bij de beïnvloeding van het politieke debat dat moet leiden tot de uiteindelijke besluitvorming. Maatschappelijke organisaties kunnen als intermediair tussen overheid en bedrijfsleven een zeer nuttige rol spelen bij onderhandelingen. Zij kunnen het bedrijfsleven helpen om de overheid ertoe te bewegen op tijd besluiten te nemen; zij kunnen de overheid helpen het bedrijfsleven ertoe te bewegen ‘boter bij de vis te doen’.

4 FASEER DE UITVOERING

Maak (nadat er een overkoepelende structuurvisie is vastgesteld) deelplannen die gefaseerd worden uitgevoerd. Zo is er per besluitvormingsfase steeds sprake van een evenwichtig pakket. Alleen dan is er zekerheid over de financiering van groen door rood.

Als alle besluitvorming aan één totaalplan wordt opgehangen, is de kans op een kink in de kabel groot. Onderdelen van een plan waarover geen overeenstemming is of die een lange voorbereidingstijd kennen, leiden tot frustraties. Daardoor kan het draagvlak verdwijnen voor goed uitvoerbare plannen waarover wél overeenstemming is.

5 VERBREED DE BLIK

Opschaling leidt tot meer creativiteit omdat er onderhandelingsruimte komt. Beschouw afwegingsvraagstukken op een hoger schaalniveau of betrek een groter gebied in het afsprakenkader. Zo ontstaat een nieuwe kijk op de situatie. Dit biedt mogelijkheden voor een compromis of een win-win situatie, zelfs als er een patstelling is tussen verschillende belangen die elkaar op een bepaalde plaats 'in de weg zitten'.

Opschaling kan op 2 manieren:

1. Het kan betekenen dat een gebied letterlijk op een grotere schaal wordt gezien, zodat er meer alternatieve locaties voor geplande ontwikkelingen in beeld komen.

In een regio komt men bijvoorbeeld niet tot overeenstemming over de ontwikkeling van een bedrijventerrein. Kijk dan eerst nog eens kritisch naar de ruimtebehoefte en maak onderscheid in soorten bedrijvigheid. Zoek vervolgens buiten de regio op bijvoorbeeld provinciale schaal naar alternatieve locaties waarover wél overeenstemming mogelijk is.

2. Opschaling kan betekenen dat een probleem ruimer wordt gedefinieerd.

Een fileprobleem kan bijvoorbeeld snel tot de conclusie leiden dat er een nieuw wegvak nodig is.

Opschaling houdt dan in dat het fileprobleem eerst als een bereikbaarheidsprobleem wordt geformuleerd en dat vervolgens alternatieven voor verbetering van de bereikbaarheid bij de analyse worden betrokken.

6 ZORG VOOR EEN HELDERE DEMOCRATISCHE BESLUITVORMING EN EEN SLAGVAARDIGE UITVOERING

Door financiële middelen gebundeld in te zetten, kan de overheid het beschikbare budget flexibel en effectief gebruiken om andere investeringen via onderhandeling uit te lokken;

Enkele tips:

- zorg bij de start van de planvorming voor voldoende helderheid over de hoofddoelen;
- zorg voor commitment tussen overheden, private partijen en maatschappelijke organisaties voordat plannen worden vastgesteld;
- zorg als overheid voor voldoende beleidsruimte om effectief te kunnen onderhandelen;
- stuur aan op transparante besluitvorming over het totaalpakket van ruimtelijke investeringen;
- maak onderscheid tussen eenmalige investeringen en structurele beheerskosten.

HOE VERDER?

Het is belangrijk dat plannen kunnen rekenen op draagvlak bij de burgers. Maatschappelijke organisaties zoals Stichting Natuur en Milieu en de 12 provinciale Milieufederaties geven een stem aan het publieke belang door op te komen op voor natuur, milieu, landschap en leefbaarheid. De organisaties beschikken over voldoende professionaliteit en spreken via hun leden en donateurs voor grote groepen burgers. Natuurlijk zijn er andere belangrijke partijen betrokken bij het groen rondom de steden zoals woningcorporaties, projectontwikkelaars, beleggers en bedrijven. Ook voor deze direct belanghebbenden kunnen maatschappelijke organisaties een belangrijke partner zijn. Als private partijen en maatschappelijke organisaties onderling tot overeenstemming komen over de belangrijkste uitgangspunten voor een op te stellen plan, is dit een krachtig signaal richting overheid.

STICHTING NATUUR EN MILIEU
EN DE 12 PROVINCIALE
MILIEUFEDERATIES WERKEN
NAUW SAMEN MET COLLEGA-
ORGANISATIES ZOALS: ANWB,
VERENIGING NATUURMONUMENTEN
EN STAATSBOSBEHEER.
DOOR SAMEN INITIATIEVEN TE
NEMEN EN KENNIS EN ERVARING
UIT TE WISSELEN STREVEN WIJ
NAAR OPTIMALE
BELANGENBEHARTIGING.

MEER INFORMATIE

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met:

Stichting Natuur en Milieu	Frank van de Ven	030-233.13.28
Milieufederatie Groningen	Herwin Prins	050-313.08.00
Friese Milieufederatie	Thom Dieles	058-289.03.03
Milieufederatie Drenthe	Remmelt Scheringa	0592-311.150
Natuur en Milieu Overijssel	Niels Bronsgeest	038-425.09.60
Gelderse Milieufederatie	Jan van den Broek	026-351.50.69
Milieufederatie Flevoland	Merle Koomans v.d. Dries	0320-253.505
Natuur en Milieu Utrecht	Marcel Blom, Ton Janssen	030-254.44.57
Milieufederatie Noord Holland	Erna Krommendijk	075-635.15.98
Zuid-Hollandse Milieufederatie	Titia Beukema	010-476.53.55
Zeeuwse Milieufederatie	Geertje van der Krogt	0113-230.075
Brabantse Milieufederatie	Toine Coojmans	013-535.62.25
Milieufederatie Limburg	Bart Cobben	0475-386.410

COLOFON

Tekst: Frank van de Ven,
Stichting Natuur en Milieu

Grafische vormgeving:
Ontwerpburo Suggestie & Illusie

Foto's: 'Catch' Marijke van
Warmerdam (cover);
overige foto's: Sijmen Hendriks

Druk: USPbv, Utrecht

Papier: Reviva Print

Oplage: 3.000 exemplaren

Deze uitgave is mede mogelijk
gemaakt door de Nationale
Postcode Loterij